

Právní režim nakládání s odpady

I. Průchová

Prameny právní úpravy

- Zák.č. 185/2001 Sb., o odpadech, ve znění pozdějších předpisů
 - prováděcí předpisy
 - Zák.č. 157/2009 Sb., o nakládání s těžebním odpadem
- Související:
 - Zák.č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší (zdroj znečišťování ovzduší jako zařízení ke zneškodňování odpadů)
 - Stavební zákon
 - Trestní zákoník
 - Přestupkový zákon
 - Zákon o místních poplatcích
 - a další

Prameny

- Úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států (Basilej, 1989, Sdělení č. 100/1994 Sb.)
- Protokol o odpovědnosti a náhradách škody pocházející s přeshraniční přepravy nebezpečných odpadů a jejich zneškodňování (Basilej 1999)

Prameny

- Právo Evropské unie:
 - Nařízení EP a Rady č. 1013/2006 o přepravě odpadů
 - Směrnice E/ a Rady 2006/12/ES o odpadech
 - Směrnice EP a Rady 2006/12/ES o odpadech
 - Směrnice 91/689/EHS o nebezpečných odpadech
 - Směrnice 2006/21/ES o nakládání s odpady z těžebního průmyslu

Vyloučení zákona o odpadech

- Zákon se nevztahuje na :
 - odpadní vody
 - odpady z hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem ukládaných v odvalech, výsypkách a odkalištích,
 - odpady drahých kovů
 - radioaktivní odpad
 - mrtvá lidská těla včetně mrtvě narozených těl a potratů, částí těl včetně amputovaných končetin a orgánů a ostatků.
 - konfiskáty živočišného původu
 - nezachycených emisí znečišťujících ovzduší
 - odpady trhavin, výbušnin a munice
 - vytěžené zeminy a hlušiny, včetně sedimentů z vodních nádrží a koryt vodních toků, vyhovujících limitům znečištění pro jejich využití k zavázení podzemních prostor a k úpravám povrchu terénu (terénním úpravám), stanoveným v příloze č. 9 zákona o odpadech , a sedimentů z rybníků, vodních nádrží a vodních toků používaných na zemědělském půdním fondu podle zvláštních právních předpisů
 - těžební odpady, pokud jiný právní předpis nestanoví jinak

Odpad a jeho druhy

- Odpad je každá movitá věc, které se osoba zbavuje nebo má úmysl nebo povinnost se jí zbavit a přísluší do některé ze skupin odpadů uvedených v příloze č. 1k zákonu o odpadech
- Druhy odpadu
 - nebezpečný odpad
 - komunální odpad
 - ostatní odpad

Nebezpečný odpad

- odpad uvedený v Seznamu nebezpečných odpadů uvedeném v prováděcím právním předpise (vyhl.č. 381/2001 Sb.) a jakýkoliv jiný odpad vykazující jednu nebo více nebezpečných vlastností uvedených v příloze č. 2 zákonu o odpadech

Komunální odpad

- veškerý odpad vznikající na území obce při činnosti fyzických osob a který je uveden jako komunální odpad v prováděcím právním předpisu, s výjimkou odpadů vznikajících u právnických osob nebo fyzických osob oprávněných k podnikání

Subjekty

■ **původce odpadů**

- právnická osoba, při jejíž činnosti vznikají odpady, nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání, při jejíž podnikatelské činnosti vznikají odpady.
- obec
 - **pro komunální odpady vznikající na území obce, které mají původ v činnosti fyzických osob, na něž se nevztahují povinnosti původce, se za původce odpadů považuje obec.**
 - **obec se stává původcem komunálních odpadů v okamžiku, kdy fyzická osoba odpady odloží na místě k tomu určeném; obec se současně stane vlastníkem těchto odpadů oprávněná osoba**

■ **oprávněná osoba**

- **každá osoba, která je oprávněna k nakládání s odpady podle tohoto zákona nebo podle zvláštních právních předpisů**
 - **Jmenovitě:**
 - OO ke sběru a výkupu odpadů
 - OO k využívání odpadu
 - OO k odstraňování odpadu
 - OO k přepravě odpadů

Nakládání s odpady

- shromažďování
- soustředování
- sběr
- výkup
- třídění
- přeprava a doprava
- skladování
- úprava
- využívání
- odstraňování

Zařazování odpadu

- původce a oprávněná osoba jsou povinni pro účely nakládání s odpadem odpad zařadit podle Katalogu odpadů
- v případech, kdy nelze odpad jednoznačně zařadit podle Katalogu odpadů, zařadí odpad ministerstvo ŽP na návrh příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Na toto řízení se nevztahuje správní řád

Zařazování nebezpečného odpadu

- Původce a oprávněná osoba jsou povinni pro účely nakládání s odpadem zařadit odpad do kategorie nebezpečný, je-li
 - uveden v Seznamu nebezpečných odpadů uvedeném v prováděcím právním předpise, nebo
 - je smíšen nebo znečištěn některou ze složek uvedených v Seznamu složek, které činí odpad nebezpečným, uvedeném v příloze č. 5 k zákonu o odpadech, nebo
 - smíšen nebo znečištěn některým z odpadů uvedených v Seznamu nebezpečných odpadů uvedeném v prováděcím předpise
- **Další případy**
 - **osvědčením o vyloučení nebezpečných vlastností odpadu**
 - § 6 zák. o odpadech

Předcházení vzniku odpadů, využívání a odstraňování odpadů

- Každý
 - má při své činnosti nebo v rozsahu své působnosti povinnost
 - předcházet vzniku odpadů,
 - omezovat jejich množství a nebezpečné vlastnosti; odpady, jejichž vzniku nelze zabránit, musí být využity, případně odstraněny způsobem, který neohrožuje lidské zdraví a životní prostředí a který je v souladu s tímto zákonem a se zvláštními právními předpisy.
- Právnická osoba a fyzická osoba oprávněná k podnikání, která vyrábí výrobky, je povinna
 - výrobky vyrábět tak, aby omezila vznik nevyužitelných odpadů z těchto výrobků, zejména pak nebezpečných odpadů.
- Právnická osoba a fyzická osoba oprávněná k podnikání, která uvádí na trh výrobky, je povinna
 - uvádět v průvodní dokumentaci výrobku, na obalu, v návodu na použití nebo jinou vhodnou formou informace o způsobu využití nebo odstranění nespotřebovaných částí výrobků.
-

Využívání odpadů

- využíváním odpadů - činnosti uvedené v příloze č. 3 k zákonu o odpadech
- způsoby využívání:
 - materiálovým využitím odpadů
 - náhrada prvotních surovin látkami získanými z odpadů, které lze považovat za druhotné suroviny, nebo využití látkových vlastností odpadů k původnímu účelu nebo k jiným účelům, s výjimkou bezprostředního získání energie,
 - energetickým využitím odpadů
 - - použití odpadů hlavně způsobem obdobným jako paliva za účelem získání jejich energetického obsahu nebo jiným způsobem k výrobě energie,

Odstraňování odpadů

- činnosti uvedené v příloze č. 4 k zákonu o odpadech

Využívání a odstraňování odpadů - vztah

■ princip přednostního využívání odpadu

- Každý má při své činnosti nebo v rozsahu své působnosti povinnost v mezích daných tímto zákonem zajistit přednostně využití odpadů před jejich odstraněním.
- Materiálové využití odpadů má přednost před jiným využitím odpadů.
- Výjimky
 - v daném čase a místě neexistují technické nebo ekonomické předpoklady

■ posuzování vhodnosti způsobů odstranění odpadů

- má vždy přednost způsob, který zajistí vyšší ochranu lidského zdraví a je šetrnější k životnímu prostředí.
- Uložení na skládku mohou být odstraňovány pouze ty odpady, u nichž jiný způsob odstranění není dostupný nebo by přinášel vyšší riziko pro životní prostředí nebo riziko pro lidské zdraví a pokud uložení odpadu na skládku neodporuje tomuto zákonu nebo prováděcím právním předpisům.

Povinnosti subjektů

- Diferencované podle
 - druhu odpadu
 - dle fáze nakládání s odpady s odpady

Nebezpečný odpad

- Zařazení nebezpečného odpadu
- Souhlas k nakládání s nebezpečným odpadem
- Souhlas k míšení nebezpečného odpadu
- Balení a označování nebezpečných odpadů

Komunální odpad

- na obce se vztahují povinnosti původce
- obec může ve své samostatné působnosti stanovit obecně závaznou vyhláškou obce systém shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů vznikajících na jejím katastrálním území, včetně systému nakládání se stavebním odpadem.
- Obec je povinna v souladu se zvláštními právními předpisy
 - určit místa, kam mohou fyzické osoby odkládat komunální odpad, který produkuje,
 - zajistit místa, kam mohou fyzické osoby odkládat nebezpečné složky komunálního odpadu (např. zbytky barev a spotřební chemie, žárovky, rozpouštědla).
 - fyzické osoby jsou povinny
 - odkládat komunální odpad na místech k tomu určených
 - ode dne, kdy tak obec stanoví obecně závaznou vyhláškou, komunální odpad odděleně shromažďovat, třídít a předávat k využití a odstraňování podle systému stanoveného obcí, pokud odpad samy nevyužijí v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy
- ekonomický nástroj
 - **poplatek za komunální odpad**
 - **místní poplatek**
 - **smluvní úhrada**
 - **vzájemný vztah**

Skládky odpadů

- skládka odpadů
 - technické zařízení určené k odstraňování odpadů jejich trvalým a řízeným uložením na zemi nebo do země
 - Umístění skládky
 - Soulad se stavebními předpisy
 - Provozovatel skládky odpadů je dále povinen
 - před zahájením provozu skládky prokázat, že nemá dluhy vůči místně příslušnému finančnímu úřadu a vůči místně příslušnému celnímu úřadu a že zřídil zvláštní účet podle § 50 při provozování skládky vytvářet a vést finanční rezervu na rekultivaci, zajištění péče o skládku a asanaci po ukončení jejího provozu v rozsahu stanoveném tímto zákonem a prováděcími právními předpisy,
 - zabezpečit po ukončení provozu skládky její asanaci, rekultivaci a následnou péči a zamezit negativnímu vlivu skládky na životní prostředí; tyto činnosti zajišťovat z vlastních prostředků a prostředků finanční rezervy po dobu nejméně 30 let,
 - vybírat poplatky za uložení odpadů na skládku, odvádět je příjemci poplatku a informovat příjemce poplatku o dlužných poplatcích,
 - archivovat evidenci uložených odpadů po celou dobu provozu skládky a následné péče o skládku

Spalovny odpadů

- Druhy a kategorizace z hlediska jejich vlivu na kvalitu ovzduší
 - viz zákon o ochraně ovzduší – zdroje znečišťování ovzduší
- Odpady lze spalovat, jen jsou-li splněny podmínky stanovené právními předpisy o ochraně ovzduší a o hospodaření energií
 - energetické využití odpadů
 - se spalování odpadů se považuje pouze tehdy, jestliže
 - použitý odpad nepotřebuje po vlastním zapálení ke spalování podpůrné palivo a vznikající teplo se použije pro potřebu vlastní nebo dalších osob, nebo
 - odpad se použije jako palivo nebo jako přídatné palivo v zařízeních na výrobu energie nebo materiálů za podmínek stanovených právními předpisy o ochraně ovzduší.
 - spalovny odpadů, u nichž nejsou splněny výše uvedené podmínky spalování jsou zařízeními k odstraňování odpadů.

Přeshraniční přeprava odpadů

- Zákon o odpadech ve spoj. s Nařízením EP a Rady č. 1013/2006 o přepravě odpadů
 - cíl přepravy:
 - využití odpadu v cílovém státě
 - odstranění odpadu v cílovém státě
 - Seznamy odpadů
 - Zelený
 - Žlutý
 - Odpady, jejichž vývoz je zakázán
- Administrativní nástroje
 - Podle povahy
 - oznamovací princip
 - souhlas/nesouhlas
 - institut námitek

Vybrané výrobky, odpady a zařízení

- odpady perzistentních organických znečišťujících látek a PCB,
- odpadní oleje,
- baterie a akumulátory,
- kaly z čistíren odpadních vod a další biologicky rozložitelné odpady,
- odpady z výroby oxidu titaničitého,
- odpady z azbestu
- autovraky
- elektrická a elektronická zařízení.

Plány odpadového hospodářství

- funkce:
 - vytváření podmínek pro předcházení vzniku odpadů a nakládání s nimi podle tohoto zákona.
- POH České republiky
 - Závazná, směrná část
 - SEA
 - Nařízení vlády – závazná část
- POH kraje
 - Samostatná působnost
 - SEA
- POH původců odpadů

Ekonomické nástroje

- **Ve vztahu ke komunálnímu odpadu**
 - poplatky nebo
 - místní poplatky nebo
 - smluvní úhrada
- **Ve vztahu ke skládkám odpadů**
 - Poplatky za uložení odpadů na skládky
 - Finanční rezerva pro rekultivaci a asanaci skládek
- **Ve vztahu k použitým vozidlům**
 - Registrace použitého vozidla
 - Poplatky na podporu sběru, zpracování, využití a odstranění vybraných autovraků
 - Vyřazení autovraku
 - Státní příspěvek při vyřazení autovraku
- **Ve vztahu k nakládání s elektroodpadem**
 - Výrobce zajistí financování odděleného sběru, zpracování, využití a odstranění elektroodpadu
- **Ve vztahu k přeshraniční přepravě**
 - Finanční záruky a pojištění

Odpadový hospodář

- Odborně způsobilá osoba
 - Tam, kde původce a oprávněná osoba, kteří nakládali v posledních 2 letech s nebezpečnými odpady v množství větším než 100 t nebezpečného odpadu za rok, a provozovatel skládky nebezpečných odpadů nebo komunálních odpadů jsou povinni zajišťovat odborné nakládání s odpady prostřednictvím odborně způsobilé osoby (dále jen "odpadový hospodář").
- Odpadový hospodář
 - odpovídá původci nebo oprávněné osobě, která jej svým odpadovým hospodářem určila, za zajištění odborného nakládání s odpady.
 - zastupuje původce nebo oprávněnou osobu při jednání s orgány veřejné správy v oblasti odpadového hospodářství, zejména při výkonu jejich kontrolní činnosti

Pověřená osoba

- právnická osoba nebo fyzická osoba pověřená ministerstvem
- hodnocení nebezpečnosti odpadů
 - Viz § 7 zákona o odpadech

Organizační zabezpečení

- Ministerstvo životního prostředí
- Ministerstvo zdravotnictví,
- Ministerstvo zemědělství,
- Česká inspekce životního prostředí
- Česká obchodní inspekce,
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- celní úřady,
- Policie České republiky
- orgány ochrany veřejného zdraví
- krajské úřady,
- obecní úřady obcí s rozšířenou působností,
- obecní úřady a újezdní úřady.

Odpovědnost

- Správně právní
 - Jiné správní delikty
 - Pokuty
 - Opatření k nápravě
 - Omezení a zákaz provozu
 - Zrušení uděleného souhlasu
 - Pozastavení platnosti či odebrání osvědčení
 - Odstavení vozidla celními orgány a stanovení kauce
 - Přestupky
 - zbavení se autovraku - § 69 zákona o odpadech
 - Neoprávněné založení skládky nebo odkládání odpadků nebo odpadů mimo vyhrazená místa - § 47 přestupkového zákona
- Trestněprávní odpovědnost
 - § 298 TZ
- Odpovědnost za škodu